ĢENERĀLADVOKĀTA MACEJA ŠPUNARA [*MACIEJ SZPUNAR*] SECINĀJUMI,
sniegti 2016. gada 26. oktobrī [1]

Lieta C-507/15

Agro Foreign Trade & Agency Ltd
pret
Petersime NV

(Rechtbank van Koophandel te Gent (Ģentes Tirdzniecības tiesa, Beļģija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Direktīva 86/653/EEK — Tirdzniecības pārstāvis, kas veic darbību Turcijā — ES un Turcijas Asociācijas līgums — 14. pants — Papildu protokols — 41. panta 1. punkts

1. Šajā lietā, kurā pilnvarotājs atrodas Eiropas Savienībā, bet tirdzniecības pārstāvis atrodas un veic darbību Turcijā, iesniedzējtiesa vēlas precizēt divus jautājumus: pirmkārt, vai dalībvalsts var transponēt Direktīvu 86/653/EEK [2] tādējādi, ka šīs direktīvas noteikumu piemērošana tiek ierobežota ar situācijām, kad tirdzniecības pārstāvis veic savu darbību tikai iekšējā tirgū.

2. Mana atbilde ir apstiprinoša.

3. Otrkārt, vai šāds ierobežojums būtu aizliegts atbilstoši Līguma par asociācijas izveidi starp Eiropas Ekonomikas kopienu un Turciju, ko 1963. gada 12. septembrī Ankarā parakstīja Turcijas Republika, no vienas puses, un EEK dalībvalstis un Kopiena, no otras puses, un kas Kopienas vārdā ir noslēgts, apstiprināts un ratificēts ar Padomes 1963. gada 23. decembra Lēmumu 64/732/EEK (OV 1973, C 113, 1. lpp.) (turpmāk tekstā – "Asociācijas līgums"), un Papildu protokola, kas ir parakstīts 1970. gada 23. novembrī Briselē un kas Kopienas vārdā noslēgts un apstiprināts ar Padomes 1972. gada 19. decembra Regulu (EEK) Nr. 2760/72 (OV 1977, L 361, 60. lpp.) (turpmāk tekstā – "Papildu protokols"), noteikumiem.

4. Mana atbilde ir noraidoša.

1 — Oriģinālvaloda – angļu.

2 — Padomes 1986. gada 18. decembra Direktīva par dalībvalstu tiesību aktu koordinēšanu attiecībā uz pašnodarbinātiem tirdzniecības pārstāvjiem (OV 1986, L 382, 17. lpp.).

I – Atbilstošās tiesību normas

A – *ES tiesības*

1) Direktīva 86/653

5. Direktīvas 86/653 preambulas otrajā apsvērumā ir noteikts:

"[..] atšķirības valstu tiesību aktos par pārstāvību tirdzniecībā būtiski ietekmē konkurences nosacījumus un šīs darbības veikšanu Kopienā un kaitē gan tirdzniecības pārstāvju aizsardzībai attiecībās ar viņu pilnvarotājiem, gan arī tirdzniecības darījumu drošībai; tā kā turklāt šīs atšķirības var būtiski kavēt tirdzniecības pārstāvības līgumu noslēgšanu un darbību, ja pilnvarotājs un tirdzniecības pārstāvis darbojas dažādās dalībvalstīs".

6. Direktīvas 86/653 17. panta 1. punktā ir noteikts:

"Dalībvalstis veic visus vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu to, ka tirdzniecības pārstāvis pēc pārstāvja līguma izbeigšanas saņem atlīdzību saskaņā ar 2. punktu vai kompensāciju par zaudējumiem saskaņā ar 3. punktu."

2) Asociācijas līgums

7. Asociācijas līguma 9. pants ir šāds:

"Līgumslēdzējas puses atzīst, ka jomā, kas attiecas uz Līguma piemērošanu, neskarot īpašus noteikumus, kas var tikt pieņemti saskaņā ar 8. pantu, ir aizliegta jebkāda diskriminācija pilsonības dēļ saskaņā ar Kopienas dibināšanas līguma 7. pantā izteikto principu" [neoficiāls tulkojums].

8. Atbilstoši Asociācijas līguma 14. pantam:

"Līgumslēdzējas puses vienojas ievērot Kopienas dibināšanas līguma 55., 56. un 58.–65. pantu, lai savstarpēji novērstu pakalpojumu sniegšanas brīvības ierobežojumus."

3) Papildu protokols

9. Papildu protokola 41. pantā ir noteikts šādi:

"1. Līgumslēdzējas Puses atturas savā starpā ieviest jebkādus jaunus ierobežojumus attiecībā uz brīvību veikt uzņēmējdarbību un pakalpojumu sniegšanas brīvību.

2. Asociācijas padome saskaņā ar principiem, kas izklāstīti [Asociācijas līguma] 13. un 14. pantā, nosaka grafiku un noteikumus attiecībā uz pakāpenisku ierobežojumu atcelšanu starp Līgumslēdzējām pusēm saistībā ar brīvību veikt uzņēmējdarbību un pakalpojumu sniegšanas brīvību" [neoficiāls tulkojums].

[..]"

B – *Beļģijas tiesības*

10. 1995. gada 13. aprīļa *wet van betreffende de handelsagentuurovereenkomst* (Likums par tirdzniecības pārstāvības līgumu) (turpmāk tekstā – "*Handelsagentuurwet*"), ar kuru Direktīva 86/653 ir transponēta Beļģijas tiesību sistēmā, 27. pantā ir noteikts šādi:

"Neskarot starptautisko konvenciju, kuras parakstījusi Beļģija, piemērošanu, uz jebkuru tirdzniecības aģenta, kura pastāvīgā uzņēmējdarbības vieta ir Beļģijā, darbību attiecas Beļģijas tiesību akti un Beļģijas tiesu jurisdikcija."

II – Fakti, procedūra un uzdotais jautājums

11. *Agro*, prasītājs pamatlietā, ir uzņēmums, kas ir reģistrēts Ankarā (Turcija) un kas nodarbojas ar lauksaimniecības produktu importu un izplatīšanu. *Petersime*, atbildētājs pamatlietā, ir uzņēmums, kas ir reģistrēts Olsenē (Beļģija) un nodarbojas ar inkubatoru un to piederumu izstrādi, ražošanu un piegādi mājputnu tirgū.

12. 1992. gada 1. jūlijā *Petersime* noslēdza vienošanos par tās inkubatoru un to piederumu pārdošanu Turcijā ar *Agro* priekšteci, kas vēlāk ar 1996. gada 1. augusta līgumu tika aizstāts ar *Agro*, kas stājās tā vietā. Saskaņā ar līgumu *Agro* piešķīra *Petersime* tā produktu ekskluzīvas tirdzniecības tiesības Turcijā. Līgumā, kas sākotnēji bija noslēgts uz gadu, bija noteikta automātiska termiņa pagarināšanās katru gadu uz nākamajiem 12 mēnešiem, ja vien kāds no līgumslēdzējiem nav to uzteicis [ar paziņojumu] ierakstītā vēstulē vismaz 3 mēnešus pirms 1 gada termiņa beigām. Līgumā turklāt bija iekļauts noteikums, saskaņā ar kuru līgumam bija piemērojami Beļģijas tiesību akti un tikai Ģentes tiesām bija piekritība strīdu gadījumā.

13. Ar 2013. gada 26. marta vēstuli *Petersime* paziņoja par līguma izbeigšanu no 2013. gada 30. jūnija. Ar 2013. gada 28. oktobra vēstuli *Agro* brīdināja *Petersime* par to, ka nav samaksāta zaudējumu kompensācija līguma uzteikuma dēļ, un pieprasīja kompensēt labticību, paturēt atlikušās preces, kā arī samaksāt maksājamos prasījumus.

14. 2015. gada 15. janvārī *Agro* cēla prasību pret *Petersime* iesniedzējtiesā, prasot kompensēt zaudējumus līguma uzteikuma dēļ, kompensēt labticību, paturēt atlikušās preces, kā arī samaksāt maksājamos prasījumus.

15. Savas prasības pamatošanai *Agro* apgalvo, ka ir piemērojami *Handelsagentuurwet* noteikumi, jo puses ir izvēlējušās Beļģijas tiesību aktus. *Petersime* savukārt argumentē, ka piemērojami ir tikai Beļģijas vispārējie tiesību akti, jo *Handelsagentuurwet* ir piemērojams tikai tiktāl, ciktāl tirdzniecības pārstāvis darbojas Beļģijā, kas nav noticis šajā situācijā.

16. Iesniedzējtiesa uzskata, ka līgumā starp *Agro* un *Petersime* ir skaidri noteikta Beļģijas tiesību aktu piemērošana. Tomēr tas noteikti nenozīmētu, ka šajā lietā ir piemērojams *Handelsagentuurwet*. Iesniedzējtiesa, šķiet, uzskata, ka tādā situācijā, kāda ir konkrētajā lietā, kad tirdzniecības pārstāvis ir reģistrēts un veic savas darbības ārpus Beļģijas, zūd *Handelsagentuurwet* 27. panta saistošais raksturs.

17. Tieši šīs tiesvedības kontekstā ar 2015. gada 3. septembra lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, kas Tiesā saņemts 2015. gada 24. septembrī, *Rechtbank van Koophandel te Gent* (Ģentes Tirdzniecības tiesa) uzdeva šādu prejudiciālu jautājumu:

"Vai [*Handelsagentuurwet*], ar ko Beļģijas valsts tiesībās transponēta [Direktīva 86/653], atbilst šai direktīvai un/vai Asociācijas līguma normām, kura skaidrs mērķis ir Turcijas iestāja Eiropas Savienībā, un/vai Turcijas un Eiropas Savienības savstarpējiem pienākumiem, lai novērstu šķēršļus pakalpojumu sniegšanas brīvībai, ciktāl [*Handelsagentuurwet*] ir noteikts, ka tas ir piemērojams vienīgi tirdzniecības pārstāvjiem, kuru galvenā uzņēmējdarbības vieta ir Beļģijā, un ka tas nav piemērojams, ja pilnvarotājs, kurš ir reģistrēts Beļģijā, un tirdzniecības pārstāvis, kurš veic uzņēmējdarbību Turcijā, par piemērojamajiem tiesību aktiem skaidri ir izvēlējušies Beļģijas tiesību aktus?"

III – Analīze

18. Ar jautājuma pirmo daļu iesniedzējtiesa būtībā vēlas pārliecināties, vai Direktīvā 86/653 ir aizliegts tāds dalībvalsts tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru direktīvas aizsardzība ir piemērojama tikai tad, ja tirdzniecības pārstāvis veic savu darbību dalībvalstī, un nav piemērojama tad, ja pilnvarotājs ir reģistrēts dalībvalstī, bet tirdzniecības pārstāvis ir reģistrēts un veic darbību Turcijā.

19. Ar jautājuma otro daļu iesniedzējtiesa lūdz skaidrojumus, vai Asociācijas līgumā un Papildu protokolā ir aizliegts dalībvalsts tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru Direktīvas 86/653 aizsardzība ir piemērojama tikai tad, ja tirdzniecības pārstāvis veic savu darbību dalībvalstī, un nav piemērojama tad, ja pilnvardevējs ir reģistrēts dalībvalstī, bet tirdzniecības pārstāvis ir reģistrēts un veic savu darbību Turcijā.

20. Pēc īsiem sākotnējiem apsvērumiem es analizēšu šo jautājumu no Direktīvas 86/653 skatupunkta un tad – no Asociācijas līguma un Papildu protokola skatupunkta.

A – *Ievada apsvērumi*

1) *Handelsagentuurwet* 27. panta interpretācija valsts līmenī

21. Skaidri atšķiras iesniedzējtiesas, no vienas puses, un Beļģijas valdības, no otras puses, *Handelsagentuurwet* 27. panta interpretācija.

22. Tiesas sēdē Beļģijas valdība apgalvoja, ka attiecīgajam Beļģijas tiesību aktam, [proti], *Handelsagentuurwet* 27. pantam, tiesvedībā valsts līmenī nav tāda sevi ierobežojoša rakstura, kādu tam piedēvē iesniedzējtiesa. Faktiski šī tiesību norma saskaņā ar Beļģijas valdības viedokli ir piemērojama arī situācijā, kāda ir konkrētajā lietā, kas nozīmē, ka tad, ja lietas dalībnieki ir izvēlējušies, ka ir piemērojami Beļģijas tiesību akti, tirdzniecības pārstāvja darbībai ārpus Beļģijas vai Eiropas Savienības arī ir piemērojami Beļģijas tiesību akti.

23. Iesniedzējtiesai būtu jāņem vērā šie argumenti, jo tad, ja šis apgalvojums izrādītos pareizs, iesniedzējtiesas uzdotais jautājums būtu ne tikai hipotētisks, bet arī lieks.

24. Tomēr, tā kā prejudiciālā nolēmuma procedūra ir procedūra starp *tiesām* – tiesnešu dialogs, Tiesai ir saistošs valsts tiesiskais regulējums, kā to ir aprakstījusi valsts *tiesa* lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu. Šajā ziņā tikai valsts tiesa, kurā ierosināta lieta un kas atbild par taisāmo spriedumu, pamatojoties uz lietas apstākļiem, var novērtēt gan vajadzību saņemt prejudiciālu nolēmumu, lai

varētu taisīt spriedumu, gan Tiesai uzdoto jautājumu nozīmi [3].

25. Šajā lietā valsts tiesai, kas ir noskaidrojusi pušu nolūkus un uzskata, ka pušu līgumam ir piemērojami Beļģijas tiesību akti, ir jāizlemj, tieši kuri Beļģijas tiesību aktu noteikumi regulē līgumattiecības.

26. Rezultātā mana analīze ir pamatota ar pieņēmumu, ka *Handelsagentuurwet* 27. pants, kā tas tiek piemērots Beļģijā, nav piemērojams konkrētajā lietā.

2) Par starptautiskajām privāttiesībām

27. Turklāt Direktīvā 86/653 nav ietverti kolīziju normu noteikumi [4].

28. Uzreiz ir jāuzsver, ka iesniedzējtiesa nav kompetenta uzdot jautājumu par Romas konvencijas [5] interpretāciju, kas, šķiet, principā ir piemērojama *ratione temporis* [6], jo šīs tiesības ir noteiktas tikai dalībvalsts pēdējās instances tiesām [7].

29. Katrā ziņā gan Romas konvencijā, gan "Romas I regulā" ir noteikts, ka pusēm ir tiesības izvēlēties tiesību aktus, kas regulē to līgumattiecības.

30. Tā kā iesniedzējtiesai nav šaubu, ka puses ir izvēlējušās piemērot Beļģijas tiesību aktus, nav jāapsver kolīziju normas. Kā jau teicu iepriekš, būtiskā problēma valsts tiesai ir lemt, kuri Beļģijas tiesību noteikumi ir piemērojami. Šādā nolūkā valsts tiesa cenšas noskaidrot divas lietas. Pirmkārt, vai Beļģijas likumdevējs ir pareizi ieviesis Direktīvu 86/853. Otrkārt, vai Beļģijas tiesiskais regulējums ir saderīgs ar Asociācijas līgumu ar Turciju.

31. Analizējot šos jautājumus, es vispirms pievērsīšos Direktīvai 86/853 un tad – Asociācijas līgumam.

B – *Pirmā jautājuma daļa – par Direktīvu 86/653*

1) Mērķis un struktūra

32. Direktīvas 86/653 (turpmāk tekstā – "Direktīva") mērķis ir saskaņot dalībvalstu tiesību aktus par tiesiskajām attiecībām starp tirdzniecības pārstāvības līguma pusēm [8]. Tiesa ir vairākkārt skaidrojusi, ka direktīvas mērķis ir aizsargāt tirdzniecības pārstāvjus attiecībās ar viņu pilnvarotājiem un šim nolūkam, *inter alia*, tajā ir paredzēti noteikumi, kuros ir reglamentēta pārstāvības līguma noslēgšana un

3 — Skat., piemēram, spriedumu, 2013. gada 17. oktobris, *Unamar* (C-184/12, EU:C:2013:663, 28. punkts un tajā minētā judikatūra).

4 — Šajā ziņā skat. arī Basedow, J., "Europäisches Internationales Privatrecht". No: *Neue Juristische Wochenschrift*, 1996, 1921. – 1929. lpp., 1925. lpp., kurā ir norādītas grūtības, kas rodas situācijās, kurās ir iesaistītas trešās valstis.

5 — Konvencija par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām, kura atvērta parakstīšanai Romā 1980. gada 19. jūnijā (OV 1980, L 266,1. lpp.).

6 — Attiecībā uz līgumiem, kas ir noslēgti pēc 2009. gada 17. decembra, Romas konvenciju aizvieto Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 17. jūnija Regula (EK) Nr. 593/2008 par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām (Roma I) (OV 2008, L 177, 6. lpp.), skat. šīs regulas 28. pantu.

7 — Atbilstoši 1988. gada 19. decembra Pirmā protokola par to, kā Eiropas Kopienu Tiesa interpretē Konvenciju par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām [Romas konvenciju] (OV 1998, C 27, 47. lpp.), kas stājusies spēkā 2004. gada 1. augustā, 1. pantam. Tiesas jurisdikcijā ietilpst prejudiciālu nolēmumu pieņemšana par šīs konvencijas noteikumu interpretāciju. Iesniedzējtiesa neietilpst šī protokola 2. panta a) punktā iekļautajā sarakstā kā tiesa, kas ir kompetenta lūgt Tiesai sniegt prejudiciālu nolēmumu (Beļģijā šāda kompetence ir tikai *Cour de cassation* un *Conseil d'État*).

8 — Skat. spriedumus, 1998. gada 30. aprīlis, *Bellone* (C-215/97, EU:C:1998:189, 10. punkts); 2000. gada 13. jūlijs, *Centrosteel* (C-456/98, EU:C:2000:402, 13. punkts); 2006. gada 23. marts, *Honyvem Informazioni Commerciali* (C-465/04, EU:C:2006:199, 18. punkts); 2009. gada 26. marts, *Semen* (C-348/07, EU:C:2009:195, 14. punkts), un 2013. gada 17. oktobris, *Unamar* (C-184/12, EU:C:2013:663, 36. punkts). Skat. arī, piemēram, Fock, T., *Die europäische Handelsvertreter-Richtlinie*, Nomos Verlagsgesellschaft, Bādenbādene, 2001, 25. lpp.

izbeigšana (direktīvas 13.–20. pants)[9]. Direktīvā ir paredzēti obligāti[10] noteikumi, kuros ir noteiktas minimālās tirdzniecības pārstāvju aizsardzības prasības[11]. Tādējādi Direktīvas 17. pantā iekļautie noteikumi par kompensācijas samaksu tirdzniecības pārstāvjiem pēc līgumattiecību ar pilnvarotāju izbeigšanas ir jāsaprot kā noteikumi ar mērķi aizsargāt tirdzniecības pārstāvjus[12].

33. Direktīvā gan nekas nav teikts par tās teritoriālo piemērojamību. Tajā nav noteikts ne tas, vai pilnvarotājam ir jābūt reģistrētam konkrētā vietā, ne arī tas, kur tirdzniecības pārstāvim ir jāveic sava darbība, lai būtu piemērojami direktīvas noteikumi. Tādējādi rodas jautājums, vai direktīvai ir paredzēta tikai spēkā esamība Savienībā – iekšējā tirgū, vai arī tās darbība sniedzas aiz iekšējā tirgus robežām[13].

34. Direktīvas mērķis ir saskaņot dalībvalstu privāttiesības. Tajā ir ietverti atsevišķi būtiski pārstāvības līguma noteikumi. Pārstāvības līgumam piemērojamie tiesību akti ir jānosaka ar kolīziju normām, kas piemērojamas kompetentās tiesas valstī. Piemērojamos tiesību aktus var noteikt vai nu, – kā tas ir konkrētajā lietā, – lietas dalībniekiem izvēloties tiesību aktus līguma noteikumos, vai atbilstoši piemērojamajiem tiesību aktiem, ja lietas dalībnieki tiesību aktus nav izvēlējušies.

35. Tādēļ principā, ja pārstāvības līgumam piemērojamie tiesību akti ir dalībvalsts tiesību akti, ir piemērojami valsts noteikumi, ar ko ir ieviesta Direktīva. Tomēr tas nenozīmē, ka valsts likumdevējam ir pilnībā liegts ierobežot noteikumu, ar kuriem ieviesta Direktīva, teritoriālo piemērojamību. Tomēr, šādi rīkojoties, valsts likumdevējam ir jāpatur prātā, kura veida situācijās Direktīva ir obligāti piemērojama.

36. Kas tiek domāts, pasakot, ka Direktīva ir obligāta piemērojama? Šeit būtu jānošķir divas situācijas. Pirmā, "obligātums" var attiekties uz noteikumiem, kuros definēti pārstāvības līguma pušu pamattiesības un pamatpienākumi. Tam Direktīvā ir izmantotas vairākas metodes, aprakstot tās noteikumu "obligātumu". Dažos gadījumos tajā ir norādīts, ka "puses" absolūti "nedrīkst atkāpties" no atsevišķiem noteikumiem[14]. Citos gadījumos tajā ir norādīts, ka "puses nedrīkst atkāpties" no atsevišķiem noteikumiem, "kaitējot tirdzniecības pārstāvim"[15], vai ka atsevišķi noteikumi ir piemērojami, "ja vien puses nevienojas citādi"[16]. Visbeidzot, Direktīvā dažviet pušu līgumslēgšanas brīvība ir ierobežota citos konkrētākos veidos[17].

37. Otrā, "obligātums" var attiekties arī uz teritoriālo tvērumu, kāds ir no Direktīvas izrietošajai aizsardzībai. Tādēļ rodas jautājums, vai Kopienas likumdevēja mērķis bija nodrošināt, lai Direktīvas aizsardzība būtu obligāta visos pārstāvības līgumos, kas noslēgti visā pasaulē, katrreiz, kad atbilstoši kolīziju normām ir piemērojamas dalībvalsts tiesības (tajā skaitā pušu izvēlētie piemērojamie tiesību akti). Kā parādīšu turpmākajā analīzē, mana atbilde ir noraidoša.

9 — Skat. spriedumus, 1998. gada 30. aprīlis, *Bellone* (C-215/97, EU:C:1998:189, 13. punkts); 2000. gada 9. novembris, *Ingmar* (C-381/98, EU:C:2000:605, 20. un 21. punkts); 2006. gada 23. marts, *Honyvem Informazioni Commerciali* (C-465/04, EU:C:2006:199, 19. un 22. punkts); 2008. gada 17. janvāris, *Chevassus-Marche* (C-19/07, EU:C:2008:23, 22. punkts), un 2009. gada 26. marts, *Semen* (C-348/07, EU:C:2009:195, 14. punkts). Skat. arī Macgregor, L., "Case Comment Compensation for commercial agents: an end to plucking figures from the air?" No: *Edinburgh Law Review* 2008, 86. – 93. lpp., 87. lpp.

10 — Skat. spriedumus, 2000. gada 9. novembris, *Ingmar* (C 381/98, EU:C:2000:605, 21. un 22. punkts); 2006. gada 23. marts, *Honyvem Informazioni Commerciali* (C-465/04, EU:C:2006:199, 22. un 34. punkts), un 2013. gada 17. oktobris, *Unamar* (C-184/12, EU:C:2013:663, 40. punkts).

11 — Skat. spriedumu, 2013. gada 17. oktobris, *Unamar* (C-184/12, EU:C:2013:663, 52. punkts). Skat. arī Rott-Pietrzyk, E., *Agent Handlowy — Regulacje Polskie i Europejskie*, C. H. Beck, Varšava, 2006, 68. lpp.

12 — Skat. spriedumu, 2000. gada 9. novembris, *Ingmar* (C-381/98, EU:C:2000:605, 24. punkts).

13 — Kopš Vienotā Eiropas akta Līgumā, tagad – LESD 26. panta 2. punktā, iekšējais tirgus ir definēts kā "telpa bez iekšējām robežām, kurā saskaņā ar Līgumiem ir nodrošināta preču, personu, pakalpojumu un kapitāla brīva aprite". Šajos secinājumos, it īpaši, kad tiek citēti ES tiesību akti un judikatūra, termini "iekšējais tirgus", "kopējais tirgus" un "vienotais tirgus" tiek lietoti savstarpēji aizstājami.

14 — Skat. Direktīvas 86/653 5. pantu.

15 — Skat. Direktīvas 86/653 10. panta 4. punktu, 11. panta 3. punktu, 12. panta 3. punktu vai 19. pantu.

16 — Skat. Direktīvas 86/653 6. panta 1. punktu.

17 — Skat. Direktīvas 86/653 13. panta 1. punktu un 15. panta 3. punktu.

38. Izskatāmajā lietā problēma ir šāda: Vai Direktīvas 17. un 18. panta aizsardzība ir obligāta, ja pilnvarotājs ir reģistrēts dalībvalstī un tirdzniecības pārstāvis ir reģistrēts un veic uzņēmējdarbību trešajā valstī?

2) Judikatūra

39. *Centrosteel* lietā Tiesa ir uzskatījusi, ka "direktīvas mērķis ir saskaņot dalībvalstu tiesību aktus par tiesiskajām attiecībām starp tirdzniecības pārstāvības līguma pusēm neatkarīgi no jebkādiem pārrobežu elementiem" [18]. Es saprotu, ka šis apgalvojums attiecas tikai uz *iekšēju ES situāciju*, un tā tas ir divu iemeslu dēļ. Pirmkārt, šī apgalvojuma konteksts bija *dalībvalstu* likumu koordinēšana. Otrkārt, Tiesa tālāk norādīja, ka direktīvas darbības joma ir "tādējādi plašāka nekā [LESD] noteiktās pamatbrīvības" [19]. Es to saprotu tā, ka Tiesa tikai vēlējās uzsvērt diezgan ierastu apgalvojumu, ka tāds saskaņošanas pasākums kā Direktīva 86/653 var būt plašāks nekā četras pamatbrīvības tādā ziņā, ka tas nav attiecināms uz transnacionālām situācijām un ka pārrobežu elements nav nepieciešams.

40. Tādējādi šajā lietā *Centrosteel* lieta nedod atbilstošu atbildi.

41. *Ingmar* lietā Tiesa lēma, ka tāds noteikums kā Direktīvas 86/653 17. pants ir piemērojams pat tad, ja līgumam ir piemērojami trešās valsts tiesību akti [20]. Tiesa tā lēma, jo tirdzniecības pārstāvis veica savu darbību iekšējā tirgū. Konkrēti Tiesa lēma, ka "[direktīvas 17. un 18. panta] mērķis prasa, lai tie tiktu piemēroti, kad situācija ir cieši saistīta ar Kopienu, konkrēti, ja tirdzniecības pārstāvis veic darbību dalībvalsts teritorijā, neatkarīgi no tā, kādus tiesību aktus lietas dalībnieki ir vēlējušies piemērot līgumam" [21].

42. Tomēr lietā *Ingmar* situācija bija diametrāli pretēja situācijai, kāda ir šajā lietā. Ārpus Savienības atradās pilnvarotājs, un tirdzniecības pārstāvis veica savu darbību Savienībā, bet izskatāmajā lietā pilnvarotājs atrodas Savienībā un tirdzniecības pārstāvis veic savu darbību ārpus Savienības.

43. Lietā *Unamar* [22] Tiesa nosprieda *obiter dicta*, ka "šīs direktīvas 17. un 18. pants ir īpaši nozīmīgi, jo tajos ir definēts tirdzniecības pārstāvjiem piemērojamās aizsardzības līmenis, kuru Savienības likumdevējs ir uzskatījis par saprātīgu *vienotā tirgus izveides ietvaros*" [23].

44. Es tādējādi saprotu, ka lietās *Ingmar* un *Unamar* ir domāts, ka Direktīvas 86/653 17. un 18. pants ir uzskatāmi par saistošiem tajā nozīmē, ka tad, ja tirdzniecības pārstāvis veic darbību iekšējā tirgū, Direktīvas 86/653 17. un 18. panta aizsardzība tiek piemērota, neņemot vērā tiesību aktus, kas ir piemērojami lietas dalībnieku noslēgtajam līgumam. *A contrario*, 17. un 18. pants nav obligāti, ja tirdzniecības pārstāvis veic uzņēmējdarbību ārpus iekšējā tirgus. Rezultātā tas vedina domāt, ka dalībvalsts var ierobežot 17. un 18. panta aizsardzības teritoriālo tvērumu ar tirdzniecības aģentiem, kas veic savu darbību iekšējā tirgū.

18 — Skat. spriedumu, 2000. gada 13. jūlijs, *Centrosteel* (C-456/98, EU:C:2000:402, 13. punkts).

19 — Skat. spriedumu, 2000. gada 13. jūlijs, *Centrosteel* (C-456/98, EU:C:2000:402, 13. punkts).

20 — Skat. spriedumu, 2000. gada 9. novembris, *Ingmar* (C-381/98, EU:C:2000:605, 26. punkts).

21 — Skat. spriedumu, 2000. gada 9. novembris, *Ingmar* (C-381/98, EU:C:2000:605, 25. punkts).

22 — *Unamar* bija par ES iekšēju situāciju, piemērojot pareizās kādas no divu dalībvalstu, kuras abas bija pienācīgi transponējušas Direktīvu 86/653, (civil)tiesībām: skat. spriedumu, 2013. gada 17. oktobris (C-184/12, EU:C:2013:663, 51. punkts).

23 — Skat. spriedumu, 2013. gada 17. oktobris, *Unamar* (C-184/12, EU:C:2013:663, 39. punkts). Mans izcēlums.

3) Formulējums

45. Atbilstoši direktīvas preambulas otrajam apsvērumam "atšķirības valstu tiesību aktos par pārstāvību tirdzniecībā būtiski ietekmē konkurences nosacījumus un šīs darbības veikšanu *Kopienā* un kaitē gan tirdzniecības pārstāvju aizsardzībai attiecībās ar viņu pilnvarotājiem, gan arī tirdzniecības darījumu drošībai" [24]. Šajā pašā apsvērumā ir teikts, ka "šīs atšķirības var būtiski kavēt tirdzniecības pārstāvības līgumu noslēgšanu un darbību, ja *pilnvarotājs un tirdzniecības pārstāvis darbojas dažādās dalībvalstīs*" [25].

46. Līdzīgi direktīvas trešajā apsvērumā ir teikts, ka "preču tirdzniecībai *starp dalībvalstīm* būtu jānotiek saskaņā ar nosacījumiem, kas ir līdzīgi *vienota tirgus* nosacījumiem, un tas rada vajadzību tuvināt dalībvalstu tiesību sistēmas tā, lai *kopējais tirgus* varētu pareizi darboties" [26].

47. Manuprāt, šāds formulējums ir norāde uz to, ka Direktīva 86/653 ir attiecināma uz situācijām iekšējā tirgus ietvaros pretstatā ārējām situācijām [27].

4) Likumdošanas vēsture

48. Sākotnējā Komisijas priekšlikumā bija ietverta norāde uz tirdzniecības pārstāvjiem, kas veic savu darbību ārpus Savienības. Projekta 35. panta 1. punktā bija noteikts, ka tad, ja puses, kaitējot tirdzniecības pārstāvim, atkāptos no visiem direktīvas noteikumiem, tos konkretizējot, šāds noteikums nebūtu spēkā. 35. panta 2. punktā turklāt ir noteikts, ka "papildus atkāpšanās gadījumiem, kas ir atļauti atbilstoši 21. panta 4. punktam un 33. pantam, puses var atkāpties no obligātajiem noteikumiem, kas ir noteikti iepriekšējā panta daļā, saistībā ar tām darbībām, kuras tirdzniecības pārstāvis veic ārpus Kopienas" [28].

49. Direktīvā 86/653 nav ietverts tāds noteikums kā tās sākotnējā projekta 35. panta 2. punkts. Tas varētu netieši nozīmēt, ka Padome savulaik nevēlējās ierobežot direktīvas darbību tikai attiecībā uz iekšējo tirgu.

50. Tomēr šī nav direktīvas interpretācija, kuru es piedāvātu Tiesai. Ciktāl es varu pārliecināties, atteikšanās no projekta 35. panta pilna formulējuma notika likumdošanas procesā, jo Parlaments uzskatīja, ka projekta 35. panta *1. punkta* noteikumu saraksts ir pārāk stingrs [29]. Parlaments nekritizēja norādi uz "darbībām, kuras tirdzniecības pārstāvis veic ārpus Kopienas". No tā es secinu, ka Parlaments apstiprināja šo teritoriālo definīciju.

51. Līdzīgi Ekonomikas un sociālo lietu komitejai bija dažas piezīmes par projekta 35. pantu, kas, kā es saprotu, arī attiecās tikai uz obligāto noteikumu tvēruma noteikšanu [30].

24 — Mans izcēlums.

25 — Mans izcēlums.

26 — Mans izcēlums.

27 — Raugoties no šādas perspektīvas, iepriekš minētā *Centrosteel* lieta nav pretrunā manis konstatētajam.

28 — Skat. Komisijas priekšlikumu Padomes Direktīvai par dalībvalstu tiesību aktu koordinēšanu attiecībā uz pašnodarbinātiem tirdzniecības pārstāvjiem, ko Komisija ir iesniegusi Padomei 1976. gada 17. decembrī (OV 1977, C 13, 2. lpp.).

29 — Skat. Rezolūcijas, kas ietver Eiropas Parlamenta viedokli par Eiropas Kopienu Komisijas priekšlikumu Padomes Direktīvai par dalībvalstu tiesību aktu koordinēšanu attiecībā uz pašnodarbinātiem tirdzniecības pārstāvjiem (OV 1978, C 239, 20. lpp.) 17. punktu: "[..] šķiet, ka 35. pantā ietvertais garais saraksts padara direktīvu pārāk neelastīgu, un tādēļ Komisijai ir jāiesniedz šī panta labota redakcija".

30 — Skat. Viedokļa par priekšlikumu Padomes Direktīvai par dalībvalstu tiesību aktu koordinēšanu attiecībā uz pašnodarbinātiem tirdzniecības pārstāvjiem (OV 1978, C 59, 31. lpp.) 2.9.10. punktu: "Komiteja ierosina 35. panta 2. punktā dzēst atsauci uz 21. panta 4. punktu, un tādējādi 35. panta 2. punkta formulējums ir tāds, ka līgumslēdzējām pusēm ir tiesības atkāpties no 35. panta 1. punktā paredzētajiem obligātajiem noteikumiem".

52. Rezultātā Komisijas pārstrādātajā projektā bija būtiski grozīts projekta 35. panta 1. punkts, bet 2. punkts palika nemainīts [31].

53. Kad Padome bija pieņēmusi Direktīvu 86/653, pēc vairākiem gadiem projekts tika būtiski mainīts. Pretstatā priekšlikumam direktīvā netika mēģināts regulēt visus juridiskos jautājumus par tirdzniecības pārstāvības līgumiem. Aptuveni puse no piedāvātajiem noteikumiem bija atmesti [32]. Šajā saistībā vairs nepastāv tāds noteikums kā projekta 35. pants. Sākotnēji piedāvātajam noteikumam vistuvākais ir Direktīvas 86/653 19. pants, atbilstoši kuram puses nevar atkāpties no 17 [33] un 18. panta [34], kaitējot tirdzniecības pārstāvim, pirms beidzies pārstāvja līgums.

54. Tādēļ, lai arī pēc iepriekšminētā varētu sliekties domāt, ka Direktīvas teritoriālais tvērums attiecas uz tirdzniecības pārstāvju darbību iekšējā tirgū, attiecībā uz Direktīvas teritoriālo piemērojamību likumdošanas vēsture ir diezgan neskaidra. Nevar nepārprotami secināt ne to, ka Direktīva ir attiecināma uz iekšējo tirgu, ne arī, ka tā nav.

5) Iekšējā tirgus mērķis

55. Tādi ES privāttiesību noteikumi kā Direktīva 86/653 būtu vērtējami iekšējā tirgus kontekstā un sistēmā [35].

56. Kad 1986. gadā tika pieņemta Direktīva, pamatojoties uz tagadējiem LESD 53. panta 1. punktu [36] un 115. pantu [37], direktīvas sākotnējā ideja bija radīt līdzvērtīgus konkurences apstākļus pilnvarotājiem, kas veic savu darbību iekšējā tirgū, izmantojot tirdzniecības pārstāvjus, – lai ieguldītu un veiktu uzņēmējdarbību, pilnvarotājiem ir jāzina, kādi noteikumi viņiem ir jāievēro, maksājot kompensācijas un atlīdzības saviem tirdzniecības pārstāvjiem.

57. Šī iekšējā tirgus ideja, manuprāt, nav apšaubīta Tiesas turpmākajā un pastāvīgajā judikatūrā, saskaņā ar kuru Direktīvā ir paredzēti obligāti [38] noteikumi, kuros noteiktas tirdzniecības pārstāvju *minimālās* aizsardzības prasības [39], un Direktīvas mērķis ir *aizsargāt* tirdzniecības pārstāvjus attiecībās ar viņu pilnvarotājiem [40].

31 — Skat. Komisijas grozījumus priekšlikumā Padomes Direktīvai par dalībvalstu tiesību aktu koordinēšanu attiecībā uz pašnodarbinātiem tirdzniecības pārstāvjiem (ko Komisija ir iesniegusi Padomei atbilstoši EEK līguma 149. panta 2. punktam 1979. gada 29. janvārī) (OV 1979, C 56, 21. lpp.).

32 — Skat. Fock, T., *Die europäische Handelsvertreter-Richtlinie*, Nomos Verlagsgesellschaft, Bādenbādene, 2001, 19. lpp.

33 — Par tirdzniecības pārstāvja atlīdzību vai kompensāciju pēc pārstāvības līguma izbeigšanas.

34 — Par atlīdzības vai kompensācijas, kas ir minētas Direktīvas 86/653 17. pantā, izņēmumiem.

35 — Šajā ziņā skat. arī Müller-Graff, P.-Chr., "Allgemeines Gemeinschaftsprivatrecht". No: Gebauer, M. un Teichmann, Chr. (izd.), *Europäisches Privat- und Unternehmensrecht (Enzyklopädie Europarecht, Band 6)*, Nomos, Bādenbādene, 2014, 69. – 151. lpp., 43. un nākamie punkti.

36 — Tobrīd EEK līguma 57. panta 2. punkts.

37 — Toreizējais EEK līguma 100. pants. Šajā noteikumā ir prasīts Padomes vienbalsīgs balsojums. Direktīva tika pieņemta pirms Vienotās Eiropas akta, kas stājās spēkā 1987. gada 1. jūlijā un ar kuru EEK līgums tika papildināts ar jaunu noteikumu – EEK līguma 100.a pantu (tagad – LESD 114. pants).

38 — Skat. spriedumus, 2000. gada 9. novembris, *Ingmar* (C-381/98, EU:C:2000:605, 21. un 22. punkts); 2006. gada 23. marts, *Honyvem Informazioni Commerciali* (C-465/04, EU:C:2006:199, 22. un 34. punkts), un 2013. gada 17. oktobris, *Unamar* (C-184/12, EU:C:2013:663, 40. punkts).

39 — Skat. spriedumu, 2013. gada 17. oktobris, *Unamar* (C-184/12, EU:C:2013:663, 52. punkts). Skat. arī Rott-Pietrzyk, E., *Agent Handlowy – Regulacje Polskie i Europejskie*, C. H. Beck, Varšava, 2006, 68. lpp.

40 — Un šajā nolūkā tajā, *inter alia*, ir paredzēti noteikumi, kas reglamentē pārstāvības līguma noslēgšanu un izbeigšanu (Direktīvas 13.–20. pants). Skat. spriedumus, 1998. gada 30. aprīlis, *Bellone* (C-215/97, EU:C:1998:189, 13. punkts); 2000. gada 9. novembris, *Ingmar* (C-381/98, EU:C:2000:605, 22. un 21. punkts); 2006. gada 23. marts, *Honyvem Informazioni Commerciali* (C-465/04, EU:C:2006:199, 19. un 22. punkts); 2008. gada 17. janvāris, *Chevassus-Marche* (C-19/07, EU:C:2008:23, 22. punkts), un 2009. gada 26. marts, *Semen* (C-348/07, EU:C:2009:195, 14. punkts).

58. No iepriekšminētā es secinu, ka Direktīva ir paredzēta tikai situācijām, kurās tirdzniecības pārstāvis veic savu darbību iekšējā tirgū. Izšķirošais faktors tādējādi ir pārstāvja darbība, nevis pilnvarotāja reģistrācijas vieta [41].

59. Interpretējot *Handelsagentuurwet* 27. pantu, valsts tiesai tādējādi būtu jāapsver šādi aspekti: Direktīvā 86/653 ir noteikta prasība, lai šāds noteikums ietvertu situācijas, kad tirdzniecības pārstāvis veic savu darbību Beļģijā vai citur iekšējā tirgū, Tomēr Direktīvā 86/653 nav noteikta prasība, lai šāds noteikums ietvertu situāciju ārpus iekšējā tirgus [robežām]. Tādējādi tas, vai Beļģijas iestādes uzskata vai neuzskata, ka *Handelsagentuurwet* 27. pants ir attiecināms uz situācijām ārpus iekšējā tirgus, nav jautājums, kam tika paredzēta Direktīva.

6) Piedāvātā atbilde

60. Mana atbilde uz jautājuma pirmo daļu tādējādi ir, ka Direktīvas 86/653 17. pantā ir noteikta tirdzniecības pārstāvja, kas veic savu darbību iekšējā tirgū, obligāta aizsardzība. Tajā nav aizliegts dalībvalsts tiesību akts, saskaņā ar kuru šāda aizsardzība netiek piešķirta tirdzniecības pārstāvim, kas veic savu darbību ārpus iekšējā tirgus.

C – *Otrā jautājuma daļa – par Asociācijas līgumu un Papildu protokolu*

61. Es saprotu, ka "Asociācijas līguma noteikumi", uz kuriem iesniedzējtiesa atsaucas tās jautājumā, nozīmē Asociācijas līguma 14. pantu un Papildu protokola 41. pantu.

62. *Agro* turklāt savos rakstveida apsvērumos atsaucas uz Asociācijas līguma 9. pantu.

1) Asociācijas līguma 14. pants un Papildu protokola 41. panta 1. punkts

63. Asociācijas līguma 14. pantā ir noteikts, ka līgumslēdzējas puses "vienojas vadīties no [LESD] 55., 56. un 58. līdz 65. pantam, lai savstarpēji novērstu ierobežojumus pakalpojumu sniegšanas brīvībai". Papildu protokola 41. panta 1. punktā ir ietverts tā saucamais ""atturēšanās no jebkādas darbības" noteikums", kurā ir noteikts, ka līgumslēdzējas puses "atturas savā starpā ieviest jebkādus jaunus ierobežojumus attiecībā uz brīvību veikt uzņēmējdarbību un pakalpojumu sniegšanas brīvību".

64. *Agro* apgalvo, ka Turcijas tirdzniecības pārstāvim, kuru ir nolīdzis Beļģijas uzņēmums, pastāv pakalpojumu sniegšanas brīvības ierobežojums, jo šis tirdzniecības pārstāvis nesaņem tādu pašu Direktīvas 86/653 aizsardzību kā tirdzniecības pārstāvis, kas darbojas iekšējā tirgū.

65. Šajā ziņā ir jāizdara šādas piezīmes.

66. Tāds tirdzniecības pārstāvis kā *Agro* nevar pamatoties uz subjektīvām tiesībām brīvi sniegt pakalpojumus atbilstoši Asociācijas līgumam vai Papildu protokolam līdzvērtīgi LESD 56. panta regulējumam.

67. Asociācijas līguma 14. pantā un Papildu protokola 41. pantā nav tikai vienkārši transponēts 56. pants ES un Turcijas situācijā. LESD 56. pantā ir nodrošināta attīstītāka un dziļāka integrācijas pakāpe iekšējā tirgū starp ES dalībvalstīm, kas pārsniedz Asociācijas līguma un tā Papildu protokola noteikumos paredzēto pakāpi.

41 — Rezultātā, ja tirdzniecības pārstāvis veiktu savu darbību ne tikai Turcijā, bet arī, teiksim, Grieķijā, tad tā būtu iekšējā tirgus situācija.

68. Attiecībā uz Asociācijas līguma 12.[42] un 13. pantu[43] Tiesa jau ir lēmusi, ka nevienam no šiem noteikumiem nav tiešās iedarbības, jo tie nav skaidri un beznosacījumu[44]. Manuprāt, nekas vairāk nav izsecināms no Asociācijas līguma 14. panta, kas ir formulēts gandrīz identiski 12. un 13. pantam. Turklāt, kā Tiesa lēmusi *Demirkan* lietā, Asociācijas līguma 14. pantā izmantotie vārdi "vadīties no" liecina par to, ka līgumslēdzējām pusēm ir nevis pienākums piemērot pakalpojumu sniegšanas brīvības jomā pastāvošos Līguma noteikumus kā tādus vai to piemērošanai pieņemtos noteikumus, bet tām ir vienīgi jāuzskata tie par vadlīnijām pasākumiem, kas ir jānosaka, lai īstenotu šajā līgumā noteiktos mērķus[45].

69. Attiecībā uz Papildu protokola 41. panta 1. punktu, lai gan Tiesa uzskata, ka šis noteikums principā ir tieši piemērojams[46], tā ir šādi lēmusi tikai situācijās, kad Turcijas pilsoņi centās uzsākt uzņēmējdarbību vai sniegt pakalpojumus *Eiropas Savienībā*. Kā mēs redzējām iepriekš, šajā gadījumā tas tā nav. Turklāt attiecībā uz "atturēšanās no jebkādas darbības" noteikumu, kas ir paredzēts Papildu protokola 41. panta 1. punktā, Tiesa, – atsaucoties uz pastāvīgo judikatūru, – lietā *Demirkan* konstatēja, ka ES tiesību noteikumu, tajā skaitā Līguma noteikumu, interpretācija pēc analoģijas automātiski nevar tikt transponēta, interpretējot līgumu, ko ES ir noslēgusi ar kādu trešo valsti, izņemot skaidrus noteikumus, kas šajā ziņā paredzēti pašā līgumā[47].

70. Lietā *Demirkan*Tiesa atzīmēja, ka "Papildu protokola 41. panta 1. punkta mērķis, kā arī šīs normas konteksts būtiski atšķiras no LESD 56. panta mērķa un konteksta"[48]. *Demirkan* lieta patiešām bija par savā ziņā ārkārtēju situāciju ar Turcijas pilsoni, kas vēlējās pamatoties uz pasīvo pakalpojumu sniegšanas brīvību, lai izvairītos no prasības saņemt vīzu. Nav pārsteidzoši, ka Tiesa konstatēja, ka pakalpojumu sniegšanas brīvība Papildu protokola 41. panta 1. punkta kontekstā neietver pasīvo pakalpojumu sniegšanas brīvību atbilstoši *Luisi* un *Carbone*[49] judikatūrai[50]. Tomēr, acīmredzami, vispārīgie konstatējumi iepriekš minētajā *Demirkan* lietā ir piemērojami arī šajā lietā.

2) Asociācijas līguma 9. pants

71. Saskaņā ar Asociācijas līguma 9. pantu "līgumslēdzējas puses atzīst, ka jomā, kas attiecas uz Līguma piemērošanu, neskarot īpašus noteikumus, kas var tikt pieņemti saskaņā ar 8. pantu, ir aizliegta jebkāda diskriminācija pilsonības dēļ saskaņā ar [LESD 18. pantā] izteikto principu".

72. Šī noteikuma formulējums jau izsaka visu. Tam jābūt "jomā, kas attiecas uz Līguma piemērošanu". Tomēr tieši tā nav konkrētajā lietā. Šeit nav runa par pakalpojumu sniegšanas brīvību un turklāt nav piemērojama Direktīva 86/653.

73. Rezultātā, tāpat kā LESD 18. pants, Asociācijas līguma 9. pants viens pats nav izmantojams pamatojumam.

42 — Par darba ņēmēju brīvu pārvietošanos.

43 — Par brīvību veikt uzņēmējdarbību.

44 — Par Asociācijas līguma 12. pantu skat. spriedumu, 1987. gada 30. septembris, *Demirel* (12/86, EU:C:1987:400, 23. punkts) un par Asociācijas līguma 13. pantu skat. spriedumu, 2000. gada 11. maijs, *Savas* (C-37/98, EU:C:2000:224, 42. un 45. punkts).

45 — Skat. spriedumu, 2013. gada 24. septembris, *Demirkan* (C-221/11, EU:C:2013:583, 45. punkts).

46 — Skat. spriedumus, 2000. gada 11. maijs, *Savas* (C-37/98, EU:C:2000:224, 54. punkts), un 2003. gada 21. oktobris, *Abatay* u.c. (C-317/01 un C-369/01, EU:C:2003:572, 58. punkts).

47 — Tā ir pastāvīgā judikatūra kopš 1982. gada 9. februāra sprieduma *Polydor* un *RSO Records* (270/80, EU:C:1982:43, 16. punkts). Skat. arī spriedumu, 2013. gada 24. septembris, *Demirkan* (C-221/11, EU:C:2013:583, 44. punkts un tajā minētā judikatūra).

48 — Skat. spriedumu, 2013. gada 24. septembris, *Demirkan* (C-221/11, EU:C:2013:583, 49. punkts).

49 — Skat. spriedumu, 1984. gada 31. janvāris, *Luisi* un *Carbone* (286/82 un 26/83, EU:C:1984:35, 10. punkts).

50 — Skat. spriedumu, 2013. gada 24. septembris, *Demirkan* (C-221/11, EU:C:2013:583, 62. punkts).

3) Piedāvātā atbilde

74. Tādēļ es piedāvāju atbildēt uz jautājuma otro daļu, ka ne Asociācijas līgumā, ne Papildu protokolā nav aizliegts tāds dalībvalsts tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru Direktīvas 86/653 aizsardzība ir nodrošināta tikai tad, ja tirdzniecības pārstāvis veic darbību attiecīgajā dalībvalstī, un nav nodrošināta tad, ja pilnvarotājs ir reģistrēts attiecīgajā dalībvalstī, bet tirdzniecības pārstāvis ir reģistrēts un veic savu darbību Turcijā.

IV – Secinājumi

75. Ņemot vērā iepriekš izklāstītos apsvērumus, es piedāvāju Tiesai uz *Rechtbank van Koophandel* (Ģentes Tirdzniecības tiesa) prejudiciālo jautājumu atbildēt šādi:

Padomes 1986. gada 18. decembra Direktīvas 86/653/EEK par dalībvalstu tiesību aktu koordinēšanu attiecībā uz pašnodarbinātiem tirdzniecības pārstāvjiem 17. pantā ir noteikta tirdzniecības pārstāvja, kas veic savu darbību iekšējā tirgū, obligāta aizsardzība. Tajā nav aizliegts tāds dalībvalsts tiesību akts, saskaņā ar kuru šāda aizsardzība netiek piešķirta tirdzniecības pārstāvim, kas veic savu darbību ārpus iekšējā tirgus.

Ne Līgumā par asociācijas izveidi starp Eiropas Ekonomikas kopienu un Turciju, ko 1963. gada 12. septembrī Ankarā parakstījusi Turcijas Republika, no vienas puses, un EEK dalībvalstis un Kopiena, no otras puses, un kas Kopienas vārdā ir noslēgts, apstiprināts un ratificēts ar Padomes 1963. gada 23. decembra Lēmumu 64/732/EEK, ne Papildu protokolā, kas ir parakstīts 1970. gada 23. novembrī Briselē un kas Kopienas vārdā noslēgts un apstiprināts ar Padomes 1972. gada 19. decembra Regulu (EEK) Nr. 2760/72, nav aizliegts tāds dalībvalsts tiesību akts, atbilstoši kuram Direktīvas 86/653 aizsardzība ir nodrošināta tikai tad, ja tirdzniecības pārstāvis veic darbību attiecīgajā dalībvalstī, un nav nodrošināta tad, ja pilnvarotājs ir reģistrēts attiecīgajā dalībvalstī, bet tirdzniecības pārstāvis ir reģistrēts un veic savu darbību Turcijā.